

PIRMĀ NODAĻA

Iepazīšanās

Zooloģiskā dārza nosaukums bija “Kvīnslendas rāpuļu un faunas parks”. Jau šķērsodama auto stāvlaukumu, rēķinājos ar vilšanos. *Redzēšu veselu gūzmu stikla kastēs iesprostotu čūsku, ķirzaku un citu nelaimīgu radījumu; man viņu būs šausmīgi žēl, un es došos prom.*

Bija 1991. gada oktobris. Es, Terija Reinza, biju divdesmit septiņus gadus veca Oregonas meitene, kas ieradusies Austrālijā ar naivu cerību atrast jaunas mājas izglābtajām Amerikas pumām. Rāpuļu parks jau nu nekādi nebūs ieinteresēts ņemt tik lielus kaķus. Ļāvos tikamam pavasara siltumam un devos uz parku, nogrimusi pesimistiskās domās. Tā noteikti būs vistīrākā laika izniekošana. Lai nu kā, bet iespēja ieraudzīt jaunas savvaļas dzīvnieku sugas tomēr vilināja doties iekšā.

Kopā ar dažiem draugiem iegāju pa vienkāršiem ieejas vārtiņiem, un tas, ko aiz tiem ieraudzīju, ļoti pārsteidza: tur bija skaistākie, rūpīgāk koptie dārzi, kādus jebkad nācies redzēt. Gar celiņiem rindojās palmas, starp kurām cienīgi staigāja pāvi; savā nodabā brīvi klaiņoja ķenguri un valabiji. Tas bija itin kā mazs Ēdenes gabaliņš.

Samaksājusi par ieejas biļeti, ieraudzīju, ka rāpuļu aploki tiek turēti ideāli tīri: čūskas gluži vai mirdzēja. Es pati turēju mājās izglābtus dzīvniekus. Pazinu zooloģiskos dārzus un zināju, par kādām murgainām vietām tie mēdz izvērsties. Taču šejienes dzīvniekiem nebija ne miņas no ārējiem parazitākiem, būros nemanīja pūstam vecu barību, nebija redzamas fekālijas vai nomestas ādas.

Mani pārņēma patiens prieks. Klīdu apkārt, aplūkoju čūskas un baroju ķengurus. Bija brīnumjauka, saulaina diena.

– Pēc piecām minūtēm krokodilu aplokā tiks rādīti priekšnesumi, – ziņoja balss skaļrunī. – Pēc piecām minūtēm.

Tas likās interesanti.

Krokodilus es pamanīju vispirms un tikai tad – vīrieti. Te bija vesels lērums krokodilu: aligatori, saldūdens krokodili un milzīgs sāļūdens iemītņieks – pārsteidzoši mūsdienu dinosauri. Lai arī neko daudz no tiem nejēdzu, taču zināju, ka tie pastāv miljoniem gadu. Tie bija kā vēstījums no tālas pagātnes, no pasaules rītausmas. Tie nākuši no mūsu planētas senāko būtņu vidus.

Tad ieraudzīju vīrieti: gara auguma, spēcīgu, nedaudz pāri par divdesmit (viņš izskatījās jaunāks, nekā bija patiesībā; februārī viņam bija palikuši divdesmit deviņi gadi), ģērbušos haki krāsas kreklā un šortos, blondiem, nepakļāvīgiem matiem, kas spraucās ārā no lielas *akubra** platmales. Viņš bija basām kājām, uz kreisās rokas –

* Tradicionālajai austrāliešu kultūrai raksturīga platmale. (Šeit un turpmāk – tulkotājas piezīmes.)

pulkstenis melnā siksnīnā. Lai arī liels un muskuļots, puisis šķita laipnīgs un atsaucīgs.

Es stāvēju starp piecpadsmit divdesmit parka apmeklētājiem un klausijos viņa teiktajā.

– Tie var nodzīvot tikpat ilgi kā mēs vai pat vēl ilgāk, – viņš stāstīja, bezrūpīgā gaitā iedams garām lielā sāļūdens krokodila diķim. – Tie spēj stundām ilgi aizturēt elpu zem ūdens.

Ar gaļas gabalu rokās, puisis tuvojās ūdens malai. Krokodils metās ārā no ūdens un izkampa gaļas gabalu no rokas.

– Šis krokodilu tēviņš ļoti uzmana savu teritoriju, – viņš skaidroja. – Mātītes kļūst agresīvas tad, kad sadēj ligzdā olas. – Viņš notupās uz ceļiem blakus krokodilam, kas tikko bija mēģinājis viņam iekampt. – Krokodilienes ir izcili labas mātes.

Vīrieša stāvs, katra kustība un katrs vārds pauda pieķeršanos krokodiliem, starp kuriem viņš patlaban pastaigājās. Bija jūtams, ka šis cilvēks nepavisam necentās izcelt sevi. Viņš šeit bija tāpēc, lai publika apbrīnotu krokodilus, nevis viņu.

Sapratu viņa aizrautību, jo pati jutu ko līdzīgu. Gluži tāpat kā austrāliešu zoodārza saimnieks runāja par krokodiliem, es mēdzu stāstīt par pumām. Padzirdējusi, ka notiks ekskursija uz Krokodilu dabas parku, rindā pēc biļetes biju pirmā. Man bija jādzird kas vairāk. Šis cilvēks kūšāja no entuziasma, un es jutu tādu saistību ar viņu, it kā būtu sastapusi patiesi radniecīgu dvēseli.

Kā gan sauca jauno zoodārza saimnieku? Ērvins. Stīvs Ērvins.

Daži temati, ko Stīvs todien iztirzāja, šķita jauni un brīnumaini. Šo to uzzināju par krokodilu romantisko dzīvi. Tēviņu un mātišu starpā notiek rieta rituāli; krokodilu tēviņš glaužas gar mātīti un gaida, kad tā kļūs vēlīga; viņš ir ļoti maigs. Nemūžam nebūtu iedomājusies, ka dinozauriem līdzīgie radījumi spēj mīlēt. Stīvs paskaidroja, ka tie esot visai kaislīgi mīlētāji un, šķiet, viens pret otru lolo patiesas jūtas.

Protams, krokodili pieķeras viens otram, nevis Stīvam. Es vēroju, kā sāļūdens krokodils ar milzīgu svaru pāršķeļ mierīgo, tumšo ūdeni. Kad Stīvs ir ievietojis gaļas gabalu tā rīklē, krokodils tikpat prātīgi norauj pogas viņa kreklam. Žokļu cirtiena atbals noskanēja kā šāviena troksnis.

Stāvēdama barjeras otrā pusē, es tikko uzdrīkstējos elpot. Nesapratu, kā viņam tas izdodas.

Citi temati bija pazīstamāki. – Reizēm, ieraugot krokodilu dabā, cilvēki pārbīstas līdz nāvei, – viņš, pārvietodamies gar pusauga krokodilu rindām, klāstīja. – Ja vien ievēro dažus gauži vienkāršus noteikumus, šie mazie draiskuļi nepavisam neapdraud cilvēka dzīvību.

Ar līdzīgu situāciju plēsīgo dzīvnieku sakarā es daudzkārt sastapos Amerikas Savienotajās Valstīs. Piemēram, cilvēki bieži vien ar laivu dodas makšķerēt. Pēc tam viņi ar visu lomu izkāpj krastā un ņemas to ķidāt turpat uz steķiem; asakas un atgriezumi birst tieši ūdenī. Amerikas Savienotajās Valstīs tas var pievilināt melnos lāčus un radīt nepatīkamas situācijas tūristiem. Austrālijā šāda rīcība izaicina krokodilus.

– Ja saņemam ziņas, ka kāds krokodils nejauki apgrūtinā ļautiņus, – skaidroja Stīvs, – es un mans suns Sju

kāpjām laiviņā un dodamies turp. Mēs sagūstām šo krokodilu, un tas netiek nošauts.

Tad viņš klāstīja, ko domājis ar vārdu “sagūstīt”. Klausīdamās viņa stāstā, jutos pilnīgi savaldzināta; tādi bija arī pārējie zoodārza apmeklētāji. Varbūt tālab, ka Stīvs tik sīki un pamatīgi aprakstīja darbību, kas bija tik pārsteidzoša, ka lielākā daļa no mums neko tādu nebija dzirdējusi. Un te nu to visu stāstīja cilvēks, kas pats to veicis.

– Ja krokodils vēl ir jauniņš, sešas pēdas garš vai īsāks, – viņš turpināja, – es to noķeru kailām rokām.

Kailām rokām. Man bija nācies gūstīt dažādākos Oregonas savvaļas dzīvniekus, taču neviens no tiem nebija tik bīstams kā sešas pēdas garš sāļūdens krokodils. Ūdenī... tumsā... kailām rokām.

– Mēs izbraucām vēlu vakarā, ņemot līdzī īpaši jau-dīgu prožektoru, kas spoži apgaismo ūdeni, – viņš stāstīja. – Tā var ieraudzīt krokodila acis. Tās virs ūdens mirdz spilgti sarkanas. Krokodils domā, ka ir tumsas aizsegā. Viņš nesaprot, ka prožektors atklāj viņa atrašanās vietu.

Izslēdzis laivas motoru, Stīvs klusiņām airējas tuvāk un tuvāk krokodilam, līdz beidzot izdara kustību. Līdz pat pēdējam brīdim turēdams prožektoru, viņš aizrāpjas uz laivas priekšgalu.

Tad viņš ielec ūdenī.

Viņš apķer krokodilu ap skaustu, iežmiedz tā asti sev starp kājām un ar visu ķermeni pieplok mežonīgajam radījumam. Ūdenī krokodili apveltīti ar neparastu spēku. Pat sešas pēdas garš jaunulis, svaidoties, cīnoties un

rīvējoties gar akmeņiem un siekstām upes dibenā, viegli var Stīvu ievilkt dzelmē.

Bet Stīvs neatlaižas. Viņš zina, ka jāatraujas no upes dibena, jāsasniedz ūdens virsma, lai ieelpotu gaisu, un tad jārauj krokodils laivā un jānospiež uz grīdas.

– Tīrā bērnu spēle, – viņš nobeidz savu sakāmo.

Tas bija neticamākais stāsts, kādu jebkad biju dzirdējusi. Un Stīvs bija neiedomājamākais vīrietis, kādu jebkad biju sastapusi. Kailām rokām ķert krokodilus, lai glābtu tiem dzīvību? Tas ir prātam neaptverami. Jutos savaldzināta. Man būtu gribējies sakurt milzu ugunsgrūdu, apsēsties pie tā kopā ar Stīvu un visu nakti klausīties viņa stāstos tā, lai tie nekad nebeigtos.

Ekskursija bija galā. Un man bija sajūta, ka jāparunājas ar šo cilvēku.

Stīvam bija plats, rāms smaids un tik lielas rokas, kādas nebiju redzējusi. Stāja un gaita liecināja, ka viņš radis pie smaga darba. Uz viņa sejas un rokām pamanīju daudz sīku rētiņu.

Viņš pienāca klāt un mani uzrunāja ar spēcīgu austrāliešu akcentu: – Bdien, draudziņ.

Oho! es nodomāju. Esmu ķezā.

Neticēju mīlestībai no pirmā acu uzmetiena. Taču tobrīd mani pārņēma dīvaina sajūta, ka uz šo nelielo savvaļas dabas parku mani ir atvedis pats liktenis.

Stīvs uzsāka sarunu tā, it kā mēs būtu bijuši pazīstami visu mūžu. Es to pārtraucu tikai, lai palūgtu draudzenei Lorijai mūs nofotografēt. Tā brīdis, kad pirmoreiz tikos ar Stīvu, tika iemūžināts. Pastāstīju viņam par savvaļas dzīvnieku glābšanu Oregonā, par savu darbu ar pumām.

Viņš savukārt stāstīja par krokodiliem. Ekskursija bija galā, un zoodārzs drīz bija jāslēdz, taču mēs turpinājām runāties.

Lorija signalizēja no stāvlaukuma.

– Man jāiet, – izmocījusi skumīgu smaidu, teicu Stīvam. Biju sajutusi saikni, kādas līdz šim nebija bijis, bet nu jādodas prom, un es šo cilvēku vairs nekad neredzēšu.

– Kāpēc tev tik ļoti patīk pumas? – viņš, pavadīdams mani uz parka ieejas vārtiem, apvaicājās.

Brīdi aizdomājos. Iemeslu bija daudz. – Varbūt tāpēc, ka tās spēj nogalināt ar muti, – beidzot atbildēju. – Tās var pieveikt dzīvnieku, vairākas reizes lielāku par tām, sakampt to ar žokļiem, pārkost rīkli un vienā mirklī nogalināt.

Stīvs pasmaidīja. Nebiju pamanījusi, cik abi esam līdzīgi.

– Tieši tāpēc es mīlu krokodilus, – viņš sacīja. – Vareņākie augstākās kārtas plēsēji.

Augstākās kārtas plēsēji. Tas nozīmē, ka gan pumas, gan krokodili atrodas pašā barības ķēdes virsotnē. Mēs abi dzīvojām katrs savā pasaules malā – es un šis vīrietis – un jutām vienu un to pašu interesi, vienu un to pašu aizraušanos.

Pie zoodārza izejas Lorija un viņas draudzenes sēdēja automašīnā un nespēja vien sagaidīt, kad varēs doties atpakaļ uz Brisbenu.

– Ja tev kādreiz atkal gadās šeit būt, noteikti ienāc zoodārzā, – bilda Stīvs. – Man nudien būtu prieks tevi sastapt.

Vai tiešām viņš juta to pašu, ko es? Atceļā uz Brisbenu es biju klusa un domās nogrimusi. Par katru cenu jāizdomā, kā šo cilvēku atkal satikt.

Nākamajā nedēļas nogalē Lorija kopā ar kādu draudzēni devās nirt un es izmantoju iespēju piezvanīt Stīvam.

– Kā būtu, ja es ierastos uz nedēļas nogali? – pajautāju.

Stīva atbilde bija šāda:

– Pilnīgi droši. Es par visu parūpēšos.

Sirds strauji pukstēja, kad pēc dažām dienām atkal devos uz piekrasti. Lūk, pazīstamā, necilā izkārtne un vienkāršie ieejas vārti! Un tur jau arī bija viņš pats, varens kā pati dzīve: sešas pēdas garš, platiem pleciem, gaišu smaidu un siltu, draudzīgu rokasspiedienu. Tas bija mūsu pirmais īstais pieskāriens.

– Nu re, esmu klāt, – neveikli bildu.

– Jauki gan no tavas puses, draudziņ, – attrauca Stīvs.

Kāda gan ir tā “mana puse”? es nodomāju.

Apziņa, ka starp mums pastāv barjera, ko nāksies pārvarēt, padarīja mani gauži biklu. Man nekas nebija zināms par Stīva ģimenes stāvokli. Lūkojos pēc gredzena – viņam tā nebija. *Tas vēl neko nenozīmē*, teicu sev. Varbūt viņš nevar to nēsāt bīstamā darba dēļ. Stīvs laikam saprata, kas man aiz ādas, jo sāku viņu izjautāt par draugiem un ģimeni.

Viņš dzīvojot turpat, zoodārzā, kopā ar vecākiem un māsu Mendiju. Otra māsa Džoja precējusies un pārcēlusies uz citu dzīvesvietu.

Grasījos jautāt: “Nu un vai tev ir draudzene?” – kad viņš pēkšņi pats no brīva prāta sniedza šīs ziņas.

– Vai tu gribētu iepazīties ar manu draudzeni? – Stīvs pajautāja.

Jutu, ka mans labais noskaņojums noplok līdz nullei, biju satriekta. Taču to izrādīt nu nekādi negribējās.

Izslējusies, cik vien var, taisna un stalta, pasmaidīju.

– Jā, ar lielāko prieku.

– Sjū! – viņš uzsauca. – Ei, Sjū!

Lēkšiem apmetusies ap stūri, atskrēja viņa mazā, raibā meitene – sunenīte Sjū.

– Te nu ir mana draudzene, – Stīvs līksmi paziņoja.

Tā, es nodomāju, *atpakaļceļa vairs nav.*

Mēs kopā pavadījām brīnišķīgu nedēļas nogali. No lēkta līdz rietam plecu pie pleca ar Stīvu nostrādāju zoodārzā. Tas nozīmēja dienas gaitā ar grābekli pārstaigāt visu zoodārza teritoriju, savākt kritušās lapas, nokopt visupēdējo ķengura kaku, izmazgāt ķirzaku aplokus un turēt tīrībā čūskas. Taču aizraujošākais bija darbs tieši ar krokodiliem.

Pirmajā ciemošanās pēcpusdienā Stīvs mani paņēma līdz pie aligatoriem. Tie rāpās ārā no dīķiem kā mazi, jauki kucēni – lieliem, asiem zobiem un vardes acīm. Nezināju, ko no tiem gaidīt, taču kopā ar Stīvu jutos droša un pašpārliecināta. Jau pēc īsa brīža aligatorus baroju ar prāviem gaļas gabaliem tā, it kā to būtu darījusi visu mūžu.

Tovakar viņš mani aizveda uz Glāshausas kalnu viesnīcu, kas atradās dažas jūdzes no zoodārza. Stīvs bija izcili galants. Es iepazīnos ar viņa vecākiem un vakariņoju kopā ar ģimeni, pirmo reizi “izgaršoju” arī austrāliešu

savdabīgo humoru. Pie vakariņu galda ielēju sev glāzē kaut ko, kas šķita sula. Ērvini sēdēja klusēdami un raudzījās manī gauži nopietnām sejām. Ierāvu pamatīgu malku un gandrīz nosmaku.

Tā iepazinu vietējo liķieri, kas jāatšķaida ar ūdeni. Es to biju iedzērusi koncentrētā veidā. Mēs kārtīgi izsmējāmies.

Nākamajā vakarā mēs ar Stīvu devāmies vakariņās uz tuvējo pilsētiņu Kalundru. Viņš mani aizveda uz viesu namu, kur tika klāts zviedru galds. Tur bija arī mans iecienītākais ēdiens – jūras veltes. Sakrāvu uz šķīvja milzīgu kaudzi garneļu, krabju, austeru un pārējā, kas man tik ļoti garšoja. Stīvs slēpa to, ka bija nedaudz uztraucies, vai es apēdīšu vairāk nekā viņš.

Krabja gaļas gabaliņš uzkrīta man uz elkoņa. Veikli pieliecos un ar mēli nolaizīju to. Piepeši man sametās kauns. Stīvs lūkojās uz mani ar tādām mīlestības pilnām acīm, ka nodomāju: *Tūlīt viņš pateiks kaut ko brīnišķīgu.*

Stīvs pieliecās man tuvāk un maigi sacīja: – Paklau, tu taču nemaz neuzvedies kā dāma. – Man nāca smieklī. Kā redzams, biju rīkojusies pareizi. Atcerējos sava tēta padomu: lai vai kas, vienmēr esi dabiska. Tas bija nācis par labu.

Kad atstājām restorānu, Stīvs bilda: – Vai zini, es saozu pīles.

Izgājām ārā, un diķi patiešām plunčājās bariņš skaistu pīļu.

– Stīv, tu esi burvīgākais lauķis, kādu man gadījies sastapt, – es teicu.

Protams, šis viesu nams līdz ar dīķi te bija jau gadiem, un Stīvs tikpat ilgi zināja par pīlēm. “Es saožu pīles” bija Krokodilu Dandija joks, taču uz amerikāņu naivo meiteni tas tik un tā iedarbojās.

Pēkšņi nedēļas nogale bija beigusies. Stīvs aizveda mani atpakaļ uz Brisbenu. Man šausmīgi sāpēja sirds. Biju pamatīgi samīļējusies. Kad teicām viens otram ardievas, viņš pirmo reizi aplika man rokas ap pleciem un es sajutu apskāviena neparasto spēku un siltumu. Tad tas bija cauri. Man bija jāatgriežas savā pasaules daļā. Un nebija ne mazākās jausmas, vai jebkad vēl sastapšu Stīvu Ērvinu.